

Leren vieren I
Preekschets
Boaz van Luijk

Lucas 10:25-37

Alles wat we nodig hebben...

Lieve mensen,

Ziet u het voor u? Kunt u zich dit verhaal voorstellen? Misschien hebt u het al heel vaak gehoord en heeft u er een hoop beelden bij. Jezus, de wetgeleerde, het verhaal van de barmhartige Samaritaan. Het nieuwe is er van af, de prik is uit de cola...

Ik wil u weer naar dit verhaal brengen... een verhaal dat al zoveel mensen geïnspireerd heeft. Schilderijen, verhalen, gedichten, noem het maar op. Maar ook... goede daden. Die mevrouw helpen bij het instappen, die verloren ketting naar de gevonden voorwerpen brengen, op bezoek gaan bij de meneer die altijd alleen zit... erg mooi allemaal, maar waar heeft Jezus het nu over?

Boven dit stukje staat in de nbv "het enige noodzakelijke", daar wil ik het in deze preek over hebben. Wat is dat nu? Dat enige noodzakelijke? Maar eerst wil ik met u het verhaal ingaan. Zodat we beter begrijpen waarom dit verhaal nu juist hier staat...

Stelt u zich voor... Jezus is hier waarschijnlijk in de synagoge aan het leren. Hij vertelt uit de oude boekrollen en legt uit wat er staat. Hij helpt mensen te begrijpen wat er nu wordt bedoelt. De mensen luisteren vol bewondering naar Hem, want zo staat er ergens anders, Hij sprak alsof Hij er echt iets van af wist. Nee, niet alsof, maar je kon horen dat Hij er echt veel van wist. Daar zitten ze nu, een hele groep mensen, waarschijnlijk wat schriftgeleerden en zijn discipelen.

Een van die schriftgeleerden stond op, hij voelde zich misschien ook niet zo gemakkelijk bij al dit aandachtige luisteren van de mensen. Misschien dacht hij wel: zo luisteren ze nooit naar mij, als ik iets in de synagoge vertel.

Vers 25 vertelt: er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen.

Hij wou Jezus voor paal zetten. Misschien dacht de wetgeleerde dat hij Jezus eens goed voor schut zou kunnen zetten. "Nu lijkt die Jezus zo slim, daar moet ik snel wat aan doen, anders komt er straks nooit meer iemand luisteren." Duidelijk is uit de tekst dat hij Jezus niet uit belangstelling of als collega's onder elkaar deze vraag stelde. Als twee wetenschappers met hetzelfde vakgebied, of als twee bakkers die met elkaar tips en advies uitwisselen.

Dat er een wetgeleerde vragen aan Jezus stelde, dat was iedereen wel gewend. De discipelen zouden vast gedacht hebben: daar gaan we weer. Probeert er weer een de loef af te steken bij Jezus! Misschien dachten ze wel: daar komt weer een mooi verhaal. Bij Jezus was ook een grote groep van 72 discipelen die net terug kwamen van een enorm succesvolle tour. Ze hadden wonderen gedaan, geesten uitgedreven. De stemming zat er goed in. Jezus was uitgebarsten in een lofzang over dat God de Vader aan eenvoudige mensen vertelt wat Gods plan is. Nu komt daar zo'n wetgeleerde, zo'n enorm slimme en veel geleerde man.

En wat vraagt hij om Jezus voor paal te zetten:

Hij vroeg: “Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?”

Dat valt nog niet mee. Hoe kan ik eeuwig leven krijgen? Wat moet ik doen? Ja, al onze vooroordelen komen gelijk ook weer uit bij deze vraag: daar heb je weer zo’n wetgeleerde: door iets te doen ga ik dat eeuwig leven binnenhalen. Een echte wetenschapper ook: hoe kan ik het zo regelen dat ik dat eeuwige leven win?

26. Jezus antwoordde: “Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?”

De vraag wordt teruggeketst. Nou dat was de goede persoon om dat aan te vragen. Die wetgeleerde wist alles van de oude boekrollen, hij wist alles wat er stond. De leermeesters van die tijd stelden die vraag gewoonlijk: wat leest u daar? Wat denkt u dat daarmee bedoeld wordt? Nou, daar komt het antwoord:

27. De wetgeleerde antwoordde: “Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.”

Dat was een eitje! Joden dragen die in de kleine gebedsdoosjes op hun voorhoofd en op de linkerarm. Daar kon je niet omheen, vooral zo’n doosje op je voorhoofd! Elke dag zei men dit in het gebed.

28. “U hebt juist geantwoord,” zei Jezus tegen hem. “Doe dat en u zult leven.”

Ja, zo simpel is het... Niet dus. Want de wetgeleerden waren maar wat goed in het praten over die wetten en regeltjes. Maar zoiets als hij net zei doen... Hij voelde zich behoorlijk voor schut staan.

29. Maar de wetgeleerde wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: “Wie is mijn naaste?”

Dat het zo’n makkelijk antwoord zou zijn en dat hij het zelf al zou weten, daar kon het niet bij blijven... Hij stelde snel nog een vraag erbij... Wie is dat dan... mijn naaste? Niet zomaar een vraag. Wetgeleerden hadden hoogoplopende discussies hierover. De heidenen en Samaritanen zijn in ieder geval geen naasten zo stelde men toen. Nee, je naaste is diegene die bij je eigen volk hoorde, die tot je eigen geloof behoorde. Dat lijkt wel vaak op hoe wij denken, ja hem wil ik wel helpen, maar die zwerver daar... nee hoor, die is nog aan de drank ook!

En nu krijgen we het verhaal van de barmhartige Samaritaan:

30. Toen vertelde Jezus hem het volgende: “Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten.

Die weg van Jeruzalem naar Jericho dat was best een drukke. Niet met auto’s natuurlijk, maar met karren en mensen te voet en met ezels en dieren enzovoort. Die route was een gevaarlijke route, de Romeinen hadden daar al een fort gebouwd om te zorgen dat er minder overvallen gepleegd werden. Een stuk van de weg heette “bloed”, of zoals wij nu zouden zeggen, de bloedweg. Daar gebeurden namelijk heel veel van die overvallen. Die rovers die daar rondgingen waren geen lieverdjes, het waren meestal nietsontziende mannen. Ze waren berucht in de streek. Waarschijnlijk wisten de luisteraars van Jezus over wie Hij het had. Misschien was er net weer zo’n overval geweest en sprak men erover. Het gebeurde in ieder geval wel vaker. Deze overvallers stonden opeens om die man heen. En dat ze geen lieverdjes waren blijkt wel uit wat ze doen. Ze stelen niet alleen alles wat hij heeft, inclusief zijn kleren, maar mishandelen hem

ook nog eens en laten hem halfdood achter, met de bedoeling dat hij sterft aan zijn verwondingen. Het zal niet zo'n mooi gezicht zijn geweest!

31. Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen.

Daar kwam de eerste al langs... Een priester, dat is niet zo verwonderlijk, er was een groep priesters die in Jericho woonde, die daar leerden en de schrift bestudeerden. Hij was waarschijnlijk net in de tempel in Jeruzalem geweest om daar te helpen, om zijn werk te doen. Uit de boeken voorlezen, uitleggen aan de mensen enzovoort. Een drukke baan. Nog met zijn werk in het hoofd ziet hij opeens die man daar liggen. Hij loopt er gelijk met een boog omheen. Niet voor niets. Voor joden is zo'n halfdode onrein. En hij zou maar eens ook onrein worden, dan zou hij de rest van de week niet meer in de tempel mogen helpen...

32. Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen.

Een leviet, hetzelfde geldt voor hem. Ook hij loopt om hem heen.

33. Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen.

Het verhaal van de joden en Samaritanen kennen we wel. Ze mogen elkaar voor geen meter. Het draait vooral om de plek waar je God kan aanbidden. Alleen in Jeruzalem volgens de Joden, volgens de Samaritanen de berg gerizzim. Samaritanen zijn echter ook Israëlieten. Deze vijand, kreeg medelijden! Deze rebel, paria!

34. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde.

Hij doet alles wat in zijn mogelijkheid is om de man te helpen... Hij knielt bij hem neer. Gaat op zijn knieën en behandelt de wonden met olie en wijn. Dat gebruikte men daar vroeger voor, een kostbaar gebaar. Daarna verbindt hij de wonden. Hij hijst hem op zijn eigen rijdier en brengt hem naar een herberg, een plek voor reizigers. Daar zorgt hij voor hem.

35. De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: "Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden."

Hij heeft heel de nacht voor hem gezorgd, en nu het beter gaat laat hij de man achter in de handen van de eigenaar. Hij geeft hem aardig wat geld om voor hem te kunnen zorgen. En dan komt de clou van het verhaal:

36. Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?"

Wie van de drie... de priester, de leviet of de Samaritaan?

37. De wetgeleerde zei: "De man die medelijden met hem heeft getoond."

Hij zegt niet: de Samaritaan. U begrijpt ondertussen wel waarom...

Toen zei Jezus tegen hem: "Doet u dan voortaan net zo."

En dat blijft bij ons hangen hè? Doet u dan voortaan net zo...

Gemeente, ik wil met u gaan kijken naar wat Jezus misschien ook met dit verhaal bedoelt. Want het voorbeeld van de barmhartige Samaritaan heeft misschien meer te maken met die eerste vraag van die wetgeleerde dan op het eerste gezicht lijkt.

Hoe kan ik het eeuwige leven krijgen? Wat moet ik doen? Wat is er noodzakelijk om in de hemel te komen? Jezus verwijst de wetgeleerde naar de wet. Maar niet zomaar. Hij laat zien dat de wet een betekenis heeft. Niet in het klakkeloos proberen de regeltjes te houden, maar anders.

En zo zijn wij toch soms ook bezig? Als ik maar iedere dag een half uur bid, dan zit het wel goed met mij. Als ik maar 10% van mijn inkomen geef, dan is het weer geregeld.

En Ho stop, voordat u denkt, wat is die man nu aan het vertellen, is dat dan allemaal niet goed? Ik denk dat ik mij niet populair maak bij de penningmeester als ik dat zou zeggen. En een half uur praten met God is natuurlijk heel goed...

maar wacht...laten we bij het begin beginnen...

ik wil de rest van mijn verhaal opdelen in de vier personen van het verhaal:

de gewonde man

de priester en leviet

de barmhartige Samaritaan

en de eigenaar van de herberg

de gewonde man

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan begint met een man. Een zekere man, een zeker persoon staat er. Het zou iedereen kunnen zijn. En daar begint denk ik een heel ander verhaal in dit verhaal. Laten we er eens vanuit gaan dat dit iedereen kan zijn, jij, jij, jij, u, u, en ik.

Een man die op weg is. Wij zijn met zijn allen ook zo op weg, Op weg door het leven, je hebt ook zo'n spelletje wat vroeger en misschien nog(?) heel populair was: Levensweg. Daarop zitten wij dus. Je moet beslissingen maken in het leven, keuzes op kruispunten. Een bepaalde richting kiezen.

Deze man gaat van Jeruzalem naar Jericho. Jeruzalem de stad met de tempel, waar God woonde. De stad waar men naar toe ging om te offeren, om God te eren. De heilige stad. De stad van de vrede. De psalmen staan er vol van. Deze stad, daar gaat die man van weg. Net zoals de mens, ook steeds aan het weggelopen van God. Weg van de nabijheid van God, weg van zijn grootheid, weg van waar Hij geëerd wil worden. We keren God de rug toe en lopen weg van Hem. We lopen weg van vrede, vrede met God en met onszelf. En waarnaar toe? Naar Jericho! Ik kan u vertellen dat dat in die tijd niet zo'n goede naam had. Die man was op zoek naar die stad, Jericho.

De man wordt op die weg overvallen. Zo worden wij ook elke dag overvallen. We vallen in de handen van onze zonden, onze oude ik, van de satan. Eigen schuld zou je zeggen, was maar gewoon achter die hoge muren van Jeruzalem gebleven, dan had je daar geen last van gehad. Nu word je overvallen door rovers.

Een zo'n traumatische ervaring heeft vast iedereen wel eens gehad. Opeens ben je omringd door die zonden, opeens duikt je eigen ik boven op je, opeens grijpt satan je beet. Je kan nergens meer heen. Alles word je afgenomen. Je wordt bestolen van alles wat je had gekregen. Vaak zie je dat ook heel langzaam een gebeuren. Langzaam maar zeker worden steeds meer dingen je ontnomen. Je raakt steeds meer slaaf van de verleidingen, je vrijheid word je ontnomen. Je wordt bestolen van je relatie met God. Je staat dan opeens weer met lege handen. Maar erger nog, je wordt ook bestolen van je kleren. En om dit beeld goed te begrijpen moeten we bedenken dat een mantel toen zoiets was als een tentje als je gaat kamperen. Men gebruikte deze mantel als deken om onder te slapen in de

koude nachten en hij was een bescherming tegen allerlei beestjes en struikgewas. Die kleren staan dus voor je bescherming, ook dat nemen die rovers weg. Je staat zonder goede bescherming, naakt in de wereld.

Als hoogtepunt worden we ook nog in elkaar geslagen. Deze zonden, deze oude ikpersoon, deze satan, slaan wonden. Je raakt beschadigd door dit geweld. En hoeveel mensen lopen er tegenwoordig niet rond die gewond zijn, gewond van buiten, maar ook van binnen. Want veelal slaan deze rovers geestelijk toe. Ja, ik denk soms dat ze het prima vinden als de buitenkant er wat mooier uit lijkt te zien, zolang als ze dan maar flink aan de binnenkant kunnen uitleven. Als ze daar diepe wonden kunnen slaan. Carrière, tweede auto, leuk huis etc etc en ondertussen geestelijk een wrak, helaas een cliché in onze tijd.

Daar lig je dan, meer dood dan levend! Op je weg door het leven beroofd van alles.

De priester en leviet.

Haha, daar zijn onze vrienden. Zij zullen ons toch wel komen redden? De priester die de wet bestudeert en uitlegt, die de moraal van het volk hooghoudt, toonbeeld van normen en waarden. Sinds Luther denken wij dat wij met deze persoon korte metten gemaakt hebben. De wet doen, nee, dat niet. Dat kan niemand. Niet onze werken kunnen ons redden. Niet door ons simpelweg aan de regeltjes te houden krijgen we eeuwig leven. Niet al die opgeklopte gehoorzaamheid die niet draait om het gehoorzamen van God, maar het binnenhalen van eeuwig leven en eigenlijk ook nog een leven op aarde in alle eer en waarde. Nee, hoopt deze gewonde man voor niets op. De wet wil niets met zo'n overvallen man te maken hebben. Die is onheilig. Uitgestoten. De wet zal hem niet redden. Hij gaat er met een boog omheen. De wet heeft ook geen woorden meer voor hem, geen oplossing voor hem. Zo is het ook met ons, niet het houden van de regeltjes zal ons redden. Niet een of andere hoge moraal waar Jezus de wijze Leermeester van is. Nee. Niet dat is het enige noodzakelijke. De leviet dan? Komt hij ons ten hulp? Levieten hadden vooral werk te doen in de tempel bij de uitvoering van de ceremoniële wetten. Zij vormden het tweede deel van de wet als het ware. De priester en leviet staan zo samen voor de hele wet. En, nee, door geen van beiden worden we gered. Ook de religieuze handelingen leiden niet tot het eeuwige leven, ook het dagelijks dienen in de tempel niet. De wekelijkse kerkgang, de dagelijkse stille tijd... wat dan?

De barmhartige Samaritaan

Oh nee, niet Hij! Niet die verschoppeling, die paria, die onreine. En nu krijgen we het benauwd, want juist deze vijand van ons, komt naar ons toe. In johannes 8:48 wordt Jezus een Samaritaan genoemd. Deze barmhartige Samaritaan komt ons redden. Wij kunnen niets anders doen dan Zijn hulp aannemen. Toch? Nee, we kunnen er ook voor kiezen daar te blijven liggen. Aan de kant van de weg, gewond, bloedend en nu al halfdood. Als we geen hulp krijgen zullen we dood bloeden, daar aan de kant van de weg.

Dus toch die hulp aannemen. En wat een hulp! Hij knielt bij ons, giet olie en wijn over onze wonden en verbindt ze. Deze barmhartige Samaritaan, giet zijn kostbare olie en wijn voor ons op onze wonden. Hij zorgt ervoor dat ze genezen en tot die tijd verbindt hij ze. Hij dekt ze af zodat er genezing kan plaats vinden, het bloeden stopt. Daarna zet Hij ons op zijn rijdier, Hij zorgt ervoor dat we weer op de goede weg komen, zonder dat wij daar iets voor hoeven te doen. En terwijl wij gewond zijn leidt Hij ons naar een herberg om tot rust te komen en te genezen. Deze herberg... dat doet me denken aan hoe er vaak aan de kerk wordt gedacht. Een herberg voor de hongerige en vermoeide zwerver. Dat dat ook hier wel eens zou kunnen zien we als we lezen dat in die herberg of het logement de barmhartige Samaritaan voor hem zorgt. In de nacht zorgt deze Samaritaan voor de gewonde man. In het donker en de kou leidt Hij hem een herberg binnen om te overnachten en veilig te zijn. Gebeurt dat in ons leven ook niet vaak? Dat in de donkere tijden Jezus ons in die herberg leidt? Dat Hij daar bij ons is en ons geneest?

De volgende morgen betaalt de Samaritaan een grote som geld voor de genezing en het verblijf van de gewonde man. Alles wat nodig is voor hem, betaalt Hij. Wat een beeld van Jezus sterven zien

wij hier! Hij betaalt voor ons. Alles wat nodig is voor ons herstel heeft Hij al betaald! Wij mogen blijven leven en hoeven niet te sterven, wij mogen eeuwig leven door Zijn betalen. Door zijn losgeld zijn wij vrijgekocht. Die twee denarie was in die tijd precies de prijs die men moest betalen voor iemands leven. De losprijs voor een Israëliet.

Dus is dit dan alles?

Is dit dan het enige noodzakelijke?

Ja, Jezus is het enige noodzakelijke. Door Zijn redding mogen wij blijven leven. Uit die redding mogen we ook leven. En dat brengt mij tot de laatste persoon.

De herbergier

Ja, u dacht toch niet dat ik die zou vergeten hè? Deze man komt even om de hoek kijken. Hij is de eigenaar van de herberg. In het engels is dat de innkeeper, de persoon die de herberg houdt. Hij zorgt ervoor dat hij draait, dat alles erin de reiziger een thuisgevoel geeft. Dat de reiziger een plek mag vinden om uit te rusten. Vaak wordt deze eigenaar parallel getrokken met de voorganger van een gemeente, de herberg weet u nog wel. Ik zou het liever ook breder trekken, deze herbergier zijn zij allemaal. De redding van Jezus heeft er namelijk voor gezorgd dat wij zelf ook een herberg mogen openen. Een plek van warmte en rust. Waar mensen op adem kunnen komen, kunnen herstellen. In deze herberg kunnen wij de zorg om de ander laten zien. Hier mogen we dienen. Niet dat we dat dan moeten doen, maar uit dankbaarheid voor onze redding en verzorging willen we dat graag.

En daar gaat het dan ook om als de wetgeleerde vraagt naar het eeuwige leven. Van God te houden met alles in ons en van de naaste als onszelf.

Wat het enig noodzakelijke is? Die hulp van die Samaritaan aanvaardt. Dat brengt ons tot Gods helpende hand aanvaardt, Gods genezing ondergaan, in Gods herberg verblijven en zelf uit dankbaarheid de helpende hand aanbieden en gastvrij mogen zijn.

Wat het enige noodzakelijke is?

Jezus.

Voor eeuwig leven.

Amen.